

گه‌پانه‌وهی هه‌یبه‌تی کورد و له‌خۆبایینه‌بوون

25-11-2019

نووسه‌ره‌کان

ئاکو محهمه‌د

کورتە :

<https://rudawrc.net/sorani/article/geranewey-heybeti-kwrdr-u-lexobayinebuwn#:~:text=%D9%87%D8%A7%D8%AA%D9%86%DB%8C%20%D9%85%D8%A7%DB%8C%D9%83%20%D9%BE%DB%8E%D9%86%D8%B3,%D9%83%DB%8E%D8%B4%DB%95%DB%8C%20%D9%83%D9%88%D8%B1%D8%AF%20%D8%AF%DB%95%D9%83%DB%95%D9%86%E2%80%9D>

ھاتنى مايك پېنس، جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا بۇ ھەولېز و نەچوونى بۇ بەغدا، خەلك و بەرپرسان لە كوردستان و عىراق و ناوچەكە زۇربان لەسەر گوت و شىرۇفەكارانىش لە داھاتوودا زياترى لەسەر دەلېن، بەلام بەشېكى ئەو سەردانە لە لىدوانى "بەرپرسيكى پلەبەرز" ئەمىرىكادا بۇ ئازانسى (ئەسۆشېتند پرىس) پوخت دەبېتەو كە گوتوويەتى سەردانى جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا بۇ ھەولېز "ئامانجەكەى دىنلېكردنەوھى كوردە ھاوپەيمانەكانى ئەمىرىكاي دژى داعشە، ھەروھە دىنلېبېدانە بەو ئەمىرىكايەى ماوھەبەكى دىرژە پشتيوانى لە كېشەى كورد دەكەن".

بەشەكەى دېكە ئەوھە، ئەمىرىكا لە دۆخى عىراق و شىوھى بەرپوھەبىردنى عىراق رازى نېيە. لەبەرئەوھەش پەيامەكانى جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا لەعىراق و لە پەيوھەندىيە تەلەفونىيەكەيدا لەگەل سەرۆكەوزېرانى عىراق زياتر داواكارى بوون و كەمتر پشتيوانى بوون. بەلام پەيامەكانى لە كوردستان تەواو پېچەوانە بوون.

ئەمىرىكا زۇر خويىن و پارەى بۇ عىراق خەرجكرد، بەلام عىراق بووھە نموونەبەكى شىكستخواردوو، بەرھەمھېنەرى مەترسېدارترىن رېكخراوى تېرۇرېستى بۇ جېھان. دۆخى عىراقېش بە مۇدېل و بەرپوھەبىردنىكى زۇر خراپەوھە بووھە ماھى ئەوھى كە تەنانت بە پىداكېرى زۇرى حكومەتى ئەمىرىكاش، كۆمپانىا نەوتى و كۆمپانىا جۇراوجۇرە ئەمىرىكېيەكان ئەو متمانەبەيان بۇ دروست نەبوو كە عىراق ئەو شويئەبە بتوان تېيدا كاربەكەن و عىراقى ئېستا بىكەنە ھاوبەشى ئابوورى خويان، چونكە ولاتىكى شلەزاو و ئاارامە و نەبووھە ھاوبەشى سىياسى ئەمىرىكا و رۇژئاوا.

كورد لەم ناچەيەدا بۇ خۇپاراستن لە دەست كۆمەلكوژى و چەوساندنەوھى دەولەتانى ناوچەكە پەناى بۇ دەرەوھە بردووھە و چاوى لە پاراستنى دەرەوھەبە. لەوانەيە زۇرجار سەرۆكەكانى ناوچەكە و سىياسىيەكانى ئەوھەيان وا لېكدابېتەوھە كە كورد بووھە تە داردەستى بېگانە و كارتى دەستى ولتان لە دژى دەولەتانى ناوچەكە. بەلام بەر لەو قسەبە، دەبى ئەو پرىسارە بىرېت بۇچى كۆنترىن نەتەوھى ئەم ناوچەبە چاوى لە پاراستنى دەرەوھەبە؟ لە باشوورى كوردستان چوار ھەزار گوند وېرانكران بە مزگەوتەكانىانەوھە، بەلام بە پاراستن و پشتيوانى ولتانى رۇژئاوايى ئەو گوندانە بە مزگەوتەكانىانەوھە ئاوەدان كرانەوھە، ئەوانەى ئاوەدانېش نەكرانەتەوھە بەھوى قېولنەكردنى پېكەوھىيانى ئاشتىانە و چارەسەر كىرندىكى سىياسىانەى كېشەى كوردە لەلایەن دەولەتانى ناوچەكەوھە.

لە ماوھى سى سالى رابردوودا، بە ستراتېژىكى ھاوبەش، دەسەلات و ھەبېتەى كورد تېكدەشكېنرا، دەست بە گۇرېنېكى دېمۇگرافى لە دژى كورد كرا، بەمەبەستى نەھېشتنى دەسەلاتدارىتى و گۇرېنى ناسنامەى جوگرافى و لەھەموويشى مەترسېدارتر بۇ شكاندنى ھەبېتەى كورد.

ئەو ستراتېژە رەنگدانەوھەبەكى زۇر خراپى بەسەر دۆخى كەمىنەكانى كوردستانىشەوھە ھەبووھە، چونكە ئەو ناوچەبە كە لەمىژوودا مۇزايكىكى ھەمەرەنگى ئابېن و نەتەوھە جىاوازەكان بوو، ھەمووى لەنېوبرا، ئەوھى ماوھەتەوھە تەنيا لە ناوچە كوردىيەكاندايە، ئەويش بەھوى ئەو ستراتېژە ناوچەبەوھە لەژېر ھەپشەبەكى زۇر گەورەدايە و، لە دوارۇژدا مەترسى رۇژھەلاتى نېوھەراست لەسەر ئاساېشى جېھان زۇر زياتر دەكات.

كە كۆشكى سېى دەپەوېت دىنلېبى بداتە ئەو " ئەمىرىكايەى ماوھەبەكى دىرژە پشتيوانى لە كېشەى كورد دەكەن"، نېشانەى ئەوھە پشتيوانى كورد ئەوھەندە فراوان بووھە، گەبېشتووھە رادەى كاربگەرىيەكى زۇر بە دەسەلات و تارادەبەكېش دەكرى بېتە مۇزايكى ديارى ململانې نېو ھەلېزاردنى سەرۆكەكان، كە ئەوھە پېشكەوتنىكى زۇر گەورەبە. بەلام دىسانەوھە دەبى ئەوھە وانەكات كورد ھېورى خوى لەدەستېدات و لەخۇبايى بېت، چونكە ھېشتاش لەو جېھانەدا ئەوانەى رېكدەكەون دەولەتەكانن نەك نەتەوھەكان. لەبەرئەوھەش دەبى كورد بەھېزبوونەوھى پېگەى سىياسى خوى بۇ رېككەوتن لەگەل پايئەختى ئەو دەولەتەبەكاربېنېت كە كوردستانىان پېوھە لىكېنراوھە. لەھەمانكاتدا پەيوھەندىيەكانى لەگەل دەولەتان و گەلانى جېھان بەھېزتر بكات.

قسەكانى مايك پېنس جېڭرى سەرۆكى ئەمىرىكا دواى سەردانەكەى بۇ ھەولېز، زۇر جېگەى سەرنج بوون لە زۇر رووھە، بەلام ئەوھى كە دىنلېبەكەى لە ھەولېز و لە "رېگەى سەرۆك بارزانىيەوھە" بۇ ھەموو كورد، ئەو " ئەمىرىكايەى ماوھەبەكى دىرژە پشتيوانى لە كېشەى كورد دەكەن" و جېھان نارد، خاوەن گرنكى و واتايەكى زۇر گەورەبە. ئەوھە بۇ ھەولېز و سەرۆكى ھەرىمى كوردستانىش، بەبېرھېنانەوھەبەكى تازەى ئەركىكى گەورەبە. ئاستىكى زۇرى ئاوەدانى و سەقامگىرى سىياسى و رېككەوتنى سىياسى نېوان لايەنەكانى ھەرىمى كوردستان، ھەولېزى لە بەغدا جىاكردووھەتەوھە. ئەوھە دەبى بۇ رۇژئاواى كوردستانىش پەيامىك بېت كە دەبى لايەنە سەرەكېيەكانى بە ناسنامە و بەبېرىارى خويان و بەبى دەستېوھەردانى دەرەوھەى كورد، رېككەوتنىكى سىياسىيان ھەبېت، بۇ ئەوھى كاركردن لەگەلېان بېرېتەوھە بۇ كاركرندىكى سىياسى نەك تەنيا سەربازى. ھاوپەيمانى دژى داعش، ئېستا پەيامەكانى خوى لە رۇژئاواى كوردستان و باكوورى سوورىا بە كوردى بىلاوھەكاتەوھە، بەلام پەيامى سىياسى ئەمىرىكا بۇ كورد لە رۇژئاواى كوردستان ھېشتا بە ئاشكرا نېيە.